

en ganske mærkværdig Paastand. Fordi et lille Barn paa 7 Aar af Faderen føres hen i Skolen, skulde det faae Mistillid til Hjemmet! Tror det ærede Medlem da virkelig, at der i Barnets Sind opstaar en Lanke, om Faderen er tvungen dertil eller ikke? Det møder Samfundet der som en fjendtlig Magt, jagde det ærede Medlem. Det er ogsaa en Udtalelse, som jeg ikke forstaar, hvorledes det ærede Medlem kan begrunde den. Svært bestaar da denne fjendtlige Magt? Ja, hvis Barnet, naar det kom i Skolen, blev modtaget af Læreren med En paa Dret, med Spark eller Sug, saa vilde det ganske vist blive noget Andet; men det er dog virkelig ikke Tilfældet. Naar Barnet kommer hjemmefra, kommer fra Moderen ind i Skolen, saa er det naturligt, at det føler sig fremmed og ængstelig — skøndt det ikke altid er Tilfældet — men det møder jo der andre Smaadrenge af samme Alder, som det leger med og befinder sig vel sammen med, og dersom Læreren er, som han bør være og kommer Barnet imøde med Kjærlighed og Venlighed, saa vil Barnet befinde sig fuldkommen vel, og dersom Familielivet og Forældrene ere, som de bør være, saa ville de understøtte Skolen, og derved vil fremkomme den pædagogiske Harmoni. Barnet vil tværtimod betragte Skolen som en velgjørende og god Indretning, og der vil ikke i den Henseende være nogen synbarlig Forskjel, enten Barnet gaar i en Friskole eller i en offentlig Skole. Det kan være, at det paa enkelte Steder kan føle sig mindre vel i Friskolen og bedre i Statskolen, men det kan ogsaa være omvendt. Det beror ganske naturlig paa den Maade, hvorpaa enhver Lærer udøver sit Kald; men jeg tror ikke, at man skal kunne sige om Statskolelærerne, at de ere mindre venlige, mindre imødekommende, mindre oplydende deres Pligt. Det forekommer mig, at, naar man ikke kan belægge sine Udtalelser med Bevis, saa er det ikke rigtigt at lade sig lide Udtalelser ud lige over for de faste Lærere. Der er en anden Forskjel mellem Friskolens Lærere og andre Lærere, som jeg maasse siden skal komme tilbage til — nei, jeg kan maasse optage det med det Samme. Det ærede Medlem mente, at Grunden til, at en Del af det danske Demokrati var imod Lvangsskolen og gif en anden. Vel end det øvrige Demokrati i Europa, var, at Friskolen her havde faaet en eiendommelig Udvikling, som man ikke kjendte i andre Lande, og at man derfor kom til at se paa Undervisningen med andre Øine. Nu, med Hensyn til dette Spørgsmaal om Friskolen, som her har erhvervet sig et Navn, som ligger saa smukt, skal det bemærkes, at Friskolen jo i Virkeligheden er det, som man ellers kalder Privatskole. Hvorledes er denne Friskole opstaet? Jeg tror ikke, at selve Friskolen er noget for os Eiendommeligt. Det Eiendommelige ligger ikke i, at der har dannet sig en privat Undervisning; men hvorledes

er den danske Friskole opstaet? Den er opstaet af en eiendommelig, religiøs, national, politisk Retning, ved en Mand, en udmærket Mand, en indflydelsesrig Mand, som havde store Forjænter af Landets Undervisning, og som havde en fra den store Del af Befolkningen afvigende religiøs Opfattelse, og han fandt Tilhængere. Nu er det et aldeles almindeligt Træk, som vil findes ogsaa i andre Lande, at, hvor der opstaar et saadant eiendommeligt, særligt religiøst Parti — jeg vil ikke sige Sekt — der slutte de, som ere blevne vakte i en bestemt Retning, sig nærmere sammen og ønske ganske naturligt, at deres Børn opdrages og udvikles i samme Retning som de selv. Noget lignende ses ogsaa i England hos forskjellige religiøse Samfund; endvidere i Amerika og flere Steder. Friskolen er altsaa opstaet her hos os som et Udtryk for og som en Frugt af denne særegne religiøse-nationale Retning. Og nu er det klart, mine Herrer, at en Skole, hvor Børnene udgaa fra et saadant Hjem, et Hjem, som er vakt og har særlig Interesse for at udvikle en saadan Livsanskuelse, baade hos andre og navnlig hos sine egne Børn, modtager ganske fortrinlige Gæmmer for en Skole i saadanne Børn. Disse komme ogsaa hjemme fra med et ensartet Præg, og de Lærere, der vælges, ere i Reglen ogsaa Folk, som man ved ere grebne af denne Interesse. Det er altsaa ganske naturligt, at disse Friskoler komme til at være noget ganske Fortræffeligt. Det skal ikke negtes, at mange af disse Friskoler have været til stor Gavn; men det, at de have været fortræffelige og have faaet denne Karakter, ligger netop deri, at de ere udgaaede fra et saadant særegent Samfund og ikke have været nødt til at optage alle Børn, Børn fra et daarligt Hjem, et Hjem, som modarbejder Skolen. Derfor kan man ikke opstille Friskolen som Noget, der skulde stræbes hen til i den Tro, at, naar alle Skoler bleve Friskoler, saa vilde de alle blive gode. Dette tror jeg, er en fuldstændig Misforstaaelse. Naar vi nu tænke lidt videre, saa vil man vist indrømme, at den Ret, man saaledes har indrømmet disse Friskoler, meget let ogsaa vil kunne misbruges, og at, naar det blev almindeligt med saadanne Friskoler, kunde der lige saa godt danne sig Skoler, som gif i en uheldig Retning, idet de f. Ex. oprettedes af Folk, som gjorde sig en Industri deraf. Det ses jo saaledes i Byerne, at Folk oprette Skoler, hvorhen Forældrene sende deres Børn, fordi Børnene ikke ere nødt til at komme regelmæssigt i Skolen. Forældrene have der Frihed til at lade være at lade Børnene gaa i Skole, for at benytte dem hjemme. De give her 1—1½ Kr. om Maanedes og mene at tjene mere ved at have Børnene hjemme. Dette har man Exempler paa. Der er upaatvilelig Fare ved den Retning, og derfor skal der være Garanti derimod. Medens jeg derfor paa den